

Memo

Aan: De leden van de raads werkgroep regionale samenwerking

Van: De ondersteunende griffiers

Datum: 19 februari 2024

Betreft: Vervolg/toekomst regionale raads werkgroep en mogelijkheid tot formaliseren positie.

Aanleiding

In de laatste vergadering van de raads werkgroep is (opnieuw) de vraag gesteld of de werkgroep een stevigere positie zou kunnen krijgen en zou kunnen gaan fungeren als ware het een adviescommissie in de zin van de wet gemeenschappelijke regelingen. Al eerder is dit punt vanuit de werkgroep aan de orde geweest. Daarom is door de griffiers die de werkgroep begeleiden, advies gevraagd aan Rob de Greef (jurist van Cooperación, specialist op het gebied van gemeenschappelijke regelingen). Hij heeft ook het omvormingstraject van de gemeenschappelijke regelingen als gevolg van de recente wijziging van de wet gemeenschappelijke regelingen in onze regio mee begeleid.

Uitgangspositie

De werkgroep bestaat op dit moment uit een groep raadsleden die zich op informele basis hard maken voor onderlinge afstemming tussen de raden in de regio Noord-Limburg. De afstemming reikt verder dan alleen de gemeenschappelijke regelingen, en heeft als voornaamste doel om de gemeenteraden in Noord-Limburg in een vroegtijdig stadium te informeren over regionale ontwikkelingen. Daarnaast is er in de werkgroep ruimte om afspraken te maken over de wijze waarop de raden met een dergelijke ontwikkeling om zouden kunnen gaan. Daarbij fungeren de leden van de werkgroep als een 'vooruitgeschoven post' vanuit hun eigen raad. Ze brengen informatie uit de werkgroep mee terug naar hun eigen gemeenteraad. Besluitvorming vindt altijd plaats op lokaal niveau en naar eigen (lokaal) inzicht. De werkgroep heeft uitdrukkelijk geen beslissingsbevoegdheid en fungeert enkel op het niveau van procesafstemming.

De werkgroep is opgericht met de wijzigingen in de wet gemeenschappelijke regelingen in het achterhoofd. Deze wijzigingen zijn doorgevoerd om de positie van en sturing door raden ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen te verbeteren. Daarbij is het krijgen van grip op informatie een belangrijke eerste stap. Los daarvan is de eerder genoemde 'adviescommissie' die iedere gemeenschappelijke regeling dient in te stellen als de deelnemende gemeenten hiertoe besluiten, de inspiratiebron geweest voor de werkgroep in de huidige stijl.

Mogelijkheden formaliseren positie

Er zijn een aantal varianten om de samenwerking voort te zetten:

Informeel voortzetten

In beginsel kan de werkgroep informeel verder. Een adviescommissie op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) heeft buiten een adviserende rol geen andere bevoegdheden (concreet komt dit neer op het adviseren van de raad of raden, van het Algemeen Bestuur en over het besluitvormingsproces). Complicerend in Noord-Limburg is dat Midden-Limburgse raden niet zijn aangehaakt bij de raads werkgroep regionale samenwerking, terwijl een aantal Gemeenschappelijke Regelingen de regio Noord-Limburg overstijgen.

Formaliseren samenwerking

De samenwerking kan ook worden geformaliseerd. Hierbij zijn een aantal opties mogelijk:

Optie 1: Formaliseren van een adviescommissie is mogelijk via de lijn van de gemeenschappelijke regelingen en in lijn met de wet. Als alle regelingen een adviescommissie instellen en steeds dezelfde mensen uit de 8 raden tot die commissie(s) toetreden, kan de positie van de werkgroep worden geformaliseerd. Dit is een zeer complex traject, want alle regelingen in Noord-Limburg dienen hierover te besluiten. Daarbij beperkt het werkgebied van een aantal regelingen zich niet tot Noord-Limburg, wat de situatie nog complexer maakt. Ook bestaan er regelingen waarin niet alle gemeenten in Noord-Limburg aan deelnemen. Ook dit is een complicerende factor, waarmee deze variant wordt afgeraden.

Optie 2: Een afzonderlijke gemeenschappelijke regeling in de vorm van een gemeenschappelijk orgaan en een raadsregeling instellen, die andere gemeenschappelijke regelingen kan volgen en controleren. De regeling kan de bevoegdheden krijgen van de adviescommissie. Het is niet mogelijk om een uitvoeringsorganisatie in te stellen, dus ondersteuning dient plaats te vinden via de griffiers. Voordeel is dat de gemeenten/gemeenteraden die het idee zien zitten, deel kunnen nemen (en hierover een besluit kunnen nemen). Invloed krijg je door een meerderheid van gemeenten mee te krijgen. Anderzijds zou dit betekenen dat er een nieuwe gemeenschappelijke regeling bij komt.

Analyse: Het netwerk van gemeenschappelijke regelingen in de regio is complex. Dit maakt optie 1 niet per definitie eenvoudig realiseerbaar. De materiële kracht van de huidige werkgroep zit in de gezamenlijke afstemming en de mogelijkheid om te komen tot gedragen adviezen. Het besturen door de raad dient eenvoudig te zijn. Het is geen doel op zich om een hard onderscheid tussen raad en college te realiseren. Desondanks is gepast ontzag voor de raad vanuit het college relevant. Het is uiteindelijk de kunst om een meerderheid te realiseren in het Algemeen Bestuur van een regeling om invloed uit te oefenen. Daar kan afstemming tussen de raden bij helpen. De focus zou daarom niet moeten liggen bij de governance, het gaat om het creëren van massa. Daar kan een gedreven werkgroep op informele basis die de eigen gemeenteraden voedt ook voor zorgen. Het voordeel van formaliseren, is dat het vrijblijvende karakter er af gaat.

Op basis van bovenstaand beeld is echter het wellicht verstandiger om de huidige werkwijze robuuster maken met behulp van bijvoorbeeld een protocol. Hiervoor kunnen de bestaande werkafspraken als basis dienen, uit te breiden. Hierin kan bijvoorbeeld ook worden omschreven hoe gemeenteraden in Midden-Limburg worden betrokken bij de werkgroep in situaties waarin een ontwikkeling die in de werkgroep aan bod komt verder reikt dan Noord-Limburg. Advies is daarom om in het protocol met werkwijze van de werkgroep toe te voegen dat de werkgroep de gelegenheid heeft om een regionale raadsoploop te organiseren op thema's waarop dat naar het oordeel van de werkgroep relevant is. Daarmee is het aan de raden en raadsleden zelf, om aan een dergelijke uitnodiging gehoor te geven. Daarnaast zitten in de besturen van de gemeenschappelijke Regelingen ook onze 'eigen' bestuurders. Het is goed als daar hier dicht tegenaan kan functioneren.

In de gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant is gekozen voor een raadsadviescommissie en wanneer drie raden die deelnemen aan de regeling hierom verzoeken, worden alle raden in de regio uitgenodigd voor een gezamenlijk afstemmingsmoment. Deze bepaling kan als inspiratiebron dienen voor de werkgroep in Noord-Limburg. Het is daarbij wel van belang om te zorgen voor een goede inhoudelijke afbakening van de rol van deze adviescommissie. Hoe worden de leden in de commissie gepositioneerd? En hoe worden de leden van een adviescommissie vanuit de eigen raad goed gevoed (met gedragen besluiten en input)?

Conclusie en advies

Op basis van bovenstaand beeld wordt geadviseerd om de informele samenwerking in de regionale raads werkgroep te behouden en die verder uit te werken door middel van uitbreiding van het protocol (naar voorbeeld van de gemeenschappelijke regeling Hart van Brabant). In het verlengde wordt geadviseerd om de betrokkenheid van raden in een adviescommissie bij een volgende herziening van gemeenschappelijke regelingen, op te (laten) nemen in de regelingen zelf.